

Streszczenie

Kamuflaż jako strategia maskowania i wypierania rzeczywistości

Kamuflaż jest pojęciem oznaczającym zamaskowanie, przestąpienie czegoś dla niepoznaki. Jest to ogół działań mających wprowadzić przeciwnika w błąd. Ma na celu zmylenie, zakłamanie obrazu, ukrycie rzeczy, co jest pod powierzchnią. Dokonuje się poprzez ukrywanie, pozorowanie, działania demonstracyjne, dezinformację. Stosowany jest przez ludzi, zwierzęta i rośliny; przez drapieżniki i ofiary.

Na pracę doktorską pod tytułem „Kamuflaż jako strategia maskowania i wypierania rzeczywistości” składa się cykl grafik i cykl fotografii wielkoformatowych. Grafiki wykonane zostały w technice drzeworytu barwnego łączonego z kolografią, natomiast fotografie zostały wykonane w technice fotografii srebrowej czarno-białej na kliszach 4 x 5”. Cykl grafik skupia się na temacie kamuflażu, wtapiania się w tło, szumu otoczenia, dezintegracji informacji. Pierwotną inspiracją prac był wzór maskujący używany w wojskowości, sposoby kamuflażu, rodzaje kamuflażu i ich pochodzenie, historia powstawania metod maskowania oraz badania prowadzone nad najskuteczniejszym sposobem ukrycia przed wrogiem w różnych armiach świata. Temat mojej pracy doktorskiej rozwinął się z moich wcześniejszych realizacji artystycznych, w których poruszałam tematykę wojny. Wśród motywów, które stosowałam, pojawiał się także wzór maskujący. Motyw wzoru maskującego eksplorowałam dalej, oddalając się od jego pierwotnego znaczenia związanego z maskowaniem w wojskowości. Wzory kamuflażu powstały na podstawie analizy form i zjawisk występujących w naturze takich jak organiczny kształt, ubarwienie czy struktura materii a także wykorzystanie światła i cienia. Wszystkie te elementy przyjmują w kamuflażu formę bliską sztuce abstrakcyjnej. Formy te intrygują i pobudzają wyobraźnię. Motyw kamuflażu w moich pracach zaczął dążyć coraz bardziej w kierunku abstrakcji, odbiegając od wojennych konotacji i stał się autonomicznym bytem. Zainteresowałam się ponadto znaczeniem kamuflażu w codziennym życiu i w kulturze. Zwróciły moją uwagę zagadnienia związane z pojęciem maskowania rzeczywistości, wypierania wiedzy o faktycznym stanie rzeczy i konstruowania alternatywnych rzeczywistości, takich jak symulakrum, płynna rzeczywistość czy postprawda. Uzmysłowiłam

sobie że występowanie zjawisk o charakterystyce kamuflażu poddaje w wątpliwość nasze pojęcie na temat otaczającego świata. Analiza form występujących w naturze oraz eksperymenty graficzne odegrały ważną rolę w procesie twórczym, istotne znaczenie miały działania intuicyjne. Matryce graficzne powstały w technice drzeworytu oraz kolografii, ślad który zastosowałam, jest dynamiczny i organiczny, przywodzący na myśl desenie ze świata przyrody. Grafiki powstawały z wielu warstw rozdrganych płaszczyzn. Struktura śladu jest rozbita i wibrująca, kształty są rozczłonkowane i zdeintegrowane. Kolejne warstwy grafiki wzmacniały efekt szumu wizualnego, powodując błędzenie wzroku po dywizjonistycznej powierzchni grafiki. Duże formaty prac wzmacniają oddziaływanie obrazu, pozwalają na zatopienie się w nich. Kompozycje prac graficznych pozbawione są centrum i punktów zaczepienia dla wzroku powodując dezorientację, zaprzeczając normalnemu procesowi spostrzegania wzrokowego, który zawsze próbuje nadać obrazowi jakąś organizację. W pracach występuje pozornie jednolita gama kolorystyczna, która jest wewnętrznie zróżnicowana. Zkontrastowane niewielkie plamy koloru powodują pozorne pulsowanie powierzchni obrazu. Kompozycje prac uzupełniają smugi koloru, podkreślając pulsowanie powierzchni w makroskali. Badania nad rolą oświetlenia w odbiorze i postrzeganiu form prowadzone w eksperymentach nad maskowaniem wojskowym zainspirowały mnie do stworzenia cyklu fotografii. Fotografie towarzyszące pracom graficznym powstały przy użyciu aparatu wielkoformatowego na analogowych czarno-białych kliszach w rozmiarze 4x5". Fotografie poruszają temat przezroczystości oraz maskowania za pomocą światła. Przezroczystość wydaje się być najskuteczniejszym sposobem ukrycia przedmiotu przed wzrokiem, lecz w pewnych warunkach oświetleniowych ulega demaskacji. Podobnie nadmiar światła, jego odpowiednie rozłożenie lub brak światła pozwala ukryć obiekty przed wzrokiem.

W części teoretycznej opisałam podstawowe znaczenie kamuflażu, oraz różne typy kamuflażu spotykane w naturze i wykorzystane w wojskowości. Przedstawiłam także przykłady występowaniem kamuflażu w kulturze, oraz wspomniałam zjawiska, które są w pewien sposób związane z kamuflażem, takie jak symulakrum, anamorfoza czy postprawda.

Celem mojej pracy doktorskiej była kontynuacja i rozwinięcie wcześniej podjętych zagadnień związanych z wojną, namysł nad mechanizmami manipulacji przy użyciu różnych technik. Poprzez swoje grafiki podejmuję badanie otaczającego mnie świata. Proces twórczy sprzyja rozważaniu podejmowanych przeze mnie zagadnień i ich dogłębnym

Anna Jędrzejka

przemysleń, materia nasuwa mi rozwiązania problemu i objawia nowe ścieżki. Tworzenie fotografii uzmysłowiło mi podatność na przekłamania i narzucania własnego oglądu świata nawet w tak z pozoru obiektywnym medium. Kamuflaż poddaje w wątpliwość realność otaczającego nas świata, wprowadza do niego nowe wymiary. Jest nieodłączną częścią natury i kultury.

Maciej Szpura